

Alemanya, una república de federalistes

A diferència de l'estat espanyol, la RFA és un país construït sobre la idea de federació | Klaus-Jürgen Nagel (UPF): ¿Alemanya és una unió d'estats i una sola nació, Espanya és un estat que inclou diverses nacions?

Sessió plenària del Parlament alemany | Wikicommons

La decisió de la Cort Constitucional Federal alemanya de rebutjar la petició presentada pel Partit Bavarès -formació minoritària sense representació a les institucions- perquè es fes un referèndum d'autodeterminació a Baviera ha servit per intentar establir comparacions odioses entre el procés català i la proposta bavaresa

(<http://www.naciodigital.cat/canaldigital/noticia/22143/rufian/desmunta/arguments/unionisme/sobre/no-referendum/baviera>), i de pas entre l'Espanya constitucional i la República Federal.

Sobretot, el que ha evidenciat també és el desconeixement del funcionament del sistema constitucional alemany i la pròpia història del país.

El politòleg i historiador Klaus-Jürgen Nagel, professor de Ciència Política a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), explica a **NacióDigital** algunes claus del model federal alemany i algunes diferències amb la realitat espanyola. La primera, segons el professor Nagel, és que ¿Espanya és un únic estat que inclou diverses nacions, i Alemanya és una federació d'estats però una única nació?

Una federació sobre la derrota del nazisme

Nagel assenyala que ¿a Alemanya, després de la derrota del nazisme, democràcia, federació i benestar van venir a l'uníson, i la ciutadania els va entendre de manera conjunta. Per això l'ideari federalista va ser acceptat?. Tot i així, també a Alemanya hi ha corrents centralitzadors: ¿La lluita antiterrorista ha fet que se sentin veus que reclamen una major centralització. Vénen sobretot del nord del país i de l'est, dels estats de creació nova de l'antiga República Democràtica, molt dependents encara des del punt de vista financer?.

El Bundesrat, una cambra realment territorial

El Parlament alemany és bicameral, format per la cambra baixa, el Bundestag, elegida per sufragi universal i que és la que vota el canceller, i la cambra alta, el Bundesrat, que és de representació territorial. Està formada per electors que són designats pels governs respectius. Com explica Nagel, "per exemple, el meu estat, Renània del Nord-Westfàlia, disposa de sis vots, en mans del govern renà, format ara pels socialdemòcrates del SPD i els Verds. Només hi ha quatre estats en mans de la CDU d'Angela Merkel o del SPD, cosa que fa que la composició del Bundesrat sigui variada?". Aquest fet exigeix del govern federal un seguit de pactes continus, que són la base del sistema alemany.

El professor Nagel assenyala també les diferències entre el Tribunal Constitucional espanyol i la Cort Constitucional alemanya: "La meitat de la Cort és elegida pel Bundesrat, cosa que dóna molta rellevància a la cambra territorial. També és cert que la Cort inclou magistrats amb molt de prestigi?". Però Nagel també esmenta nafres del sistema alemany: "A Alemanya, com a Espanya, els partits tenen molt de poder i també intervenen en les institucions. En el cas del Bundesrat, no totes les decisions responen a dinàmiques territorials. Els partits també intervenen?".

El poder dels estats

La Constitució alemanya -anomenada Llei Fonamental- atorga un paper rellevant als estats federats. L'article 30 dóna als länder tots els poders que no s'atribueixen explícitament a la federació. També l'article 70 fixa que els länder podran legislar en aquells àmbits que no corresponguin explícitament al poder central. Val a dir que aquest té atribuïdes competències estratègiques, com en dret penal, relacions exteriors, economia i benestar, el que redueix a la pràctica l'àmbit competencial dels estats, que és exclusiu en qüestions d'educació i cultura, mitjans de comunicació i aspectes de la policia i l'habitatge.

Una reforma constitucional d'inicis dels noranta va reforçar la participació dels länder pel que fa a les institucions comunitàries. El Bundesrat ha de ser escoltat quan a la Unió Europea es tracten temes que afecten les seves competències. En alguns casos, el Bundesrat té el dret a enviar representants propis en les delegacions d'Alemanya.

De Prússia al triomf de la perifèria: Renània

El federalisme forma part de la tradició històrica alemanya. Fins i tot quan Bismarck va proclamar l'Imperi sota el ceptre de Prússia, el 1871, l'Estat que en va sorgir, tot i que autoritari, va respectar la diversitat. La monarquia integrava fins a vint-i-cinc estats i existia un Bundesrat en què Prússia estava en minoria.

Només el règim nazi va trencar aquesta tradició i va imposar un sistema unitarista. D'esprés de la Segona Guerra Mundial i la divisió d'Alemanya en dues, l'estat comunista, la República Democràtica (RDA), amb capital al Berlín prussià, va eliminar el sistema federal, mentre que la RFA, amb capital a Bonn, el va recuperar. La nova República Federal, a més, va estar dirigida durant anys per dirigents provinents de Renània, la perifèria catòlica i francòfila d'una Alemanya que mirava a l'oest. Va ser el cas de Konrad Adenauer, i més tard de Helmut Kohl. Aquest fet, i la capitalitat en una ciutat petita com Bonn, van reforçar, de ben segur, la visió federalitzant del país. Poc a veure amb la història espanyola.

Les minories lingüístiques: el cas de Schleswig-Holstein

Com explica el professor Nagel, Alemanya no té "problemes nacionals?". Però sí diversitat lingüística, tot i que focalitzada en petites comunitats. Una d'elles és la minoria danesa que està establerta a l'estat de Schleswig-Holstein. Cal dir que el tractament donat per la República federal a aquest col·lectiu ha estat especial, fins al punt que no s'ha exigint al partit que representa

aquesta minoria, l'Associació de Schleswig Meridional, el mínim del 5% requerit a tots els partits per entrar en els parlaments dels länder. També en això han sabut gestionar bé les diferències.